

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІКА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
освітньої програми "Публічне управління"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 330.101.54(072.034)

М15

Укладачі: М. С. Бріль
О. О. Єрмоленко

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики.

Протокол № 11 від 22.12.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Макро- і мікроекономіка [Електронний ресурс] : методичні
М15 рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування" освітньої програми
"Публічне управління" першого (бакалаврського) рівня / уклад.
М. С. Бріль, О. О. Єрмоленко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. –
48 с.

Подано методичні рекомендації, практичні завдання та приклади їх вирішення. Уміщено питання для самостійного опрацювання та контрольні запитання для самодіагностики.

Рекомендовано для студентів спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" освітньої програми "Публічне управління" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 330.101.54(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Навчальна дисципліна "Макро- і мікроекономіка" належить до циклу природничо-наукових та загальноекономічних навчальних дисциплін. Вона є обов'язковою складовою в комплексі економічних дисциплін, що включають політичну економію, сучасні економічні теорії, історію економіки та економічної думки, державне регулювання, світову економіку, міжнародну економіку, соціальну економіку, глобальну економіку, інвайронментальну економіку тощо.

Проблемні питання, що висвітлені у навчальній дисципліні "Макро- і мікроекономіка", мають велике значення для майбутнього фахівця, адже дають можливість визначити механізм функціонування економічної системи на базі з'єднання макро- і мікроекономічних теорій, концепцій, моделей, аргументованих світовою та вітчизняною наукою й перевірених економічним досвідом.

Мета навчальної дисципліни є отримання студентами ґрунтовних економічних знань, набуття навичок використання механізмів прийняття обґрунтованих рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями народного господарства), тобто всіма господарчими суб'єктами, які хочуть досягнути визначеної соціально-економічної мети шляхом залучення обмежених ресурсів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

дослідження змісту, сутності й законів функціонування економіки;
формування наукового сприйняття про функціонування економіки на національному рівні та на рівні підприємства;

отримання знань про основні форми і методи, які здійснюють вплив на економіку, за підтримкою яких відбувається її ефективне функціонування з метою досягнення задоволення матеріальних потреб;

обґрунтування вибору, який здійснюють окремі економічні одиниці, мають спільну власність і доходи, приймають ті чи інші рішення стосовно використання чинників виробництва та напрямів своєї господарчо-виробничої діяльності;

уміння використовувати на практиці весь універсальний інструментарій, який опрацьовують господарчі суб'єкти в ринкових умовах.

Ця методична розробка містить тестові та практичні завдання, питання для самодіагностики за змістовими модулями та темами відповідно

до робочої програми навчальної дисципліни "Макро- і мікроекономіка" для спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування".

Уміння працювати з інформацією, аналізувати економічні явища і процеси, концепції провідних шкіл і напрямів відповідає вимогам 4 Національної рамки кваліфікацій і забезпечує формування професійних компетентностей студентів (табл. 1).

Таблиця 1

Компетентності та результати навчання за навчальною дисципліною

Компетентності	Результати навчання
1	2
ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями	ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства
ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства
СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки	ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства
ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями	ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації у межах своєї компетенції
ЗК 5. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації	ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації у межах своєї компетенції

1	2
ЗК 9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації у межах своєї компетенції
СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки	ПРН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації у межах своєї компетенції

Плани практичних (семінарських) занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань.

Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для виконання їх на занятті. Заняття містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їхню перевірку та оцінювання.

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. Основна мета семінарського заняття – розширення, поглиблення та закріплення теоретичних знань і спрямування їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, розвиток умінь та навичок, наукового мислення й усного мовлення студентів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляють у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховують у процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Завдання за темами навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні проблеми мікроекономіки

Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Аналіз поведінки споживача

Методичні рекомендації до вивчення теми

Предмет мікроекономіки. Роль мікроекономіки. Корисність. Криві байдужості: сутність, особливості побудови та взаємозв'язок із корисністю товару. Гранична норма заміщення. Рівновага споживача. Реакція споживача на зміну доходу. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива "ціна-споживання". Ефект заміни та ефект доходу як основа побудови функції індивідуального попиту на благо в ординалістській теорії корисності.

Теми доповідей

1. Основні економічні категорії.
2. Структура сучасної економіки.
3. Основні тенденції та проблеми сучасної економіки.
4. Місце мікроекономіки в системі економічних наук. Предмет та об'єкт дослідження мікроекономічної теорії.
5. Основні суб'єкти економічних відносин на мікрорівні.
6. Крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативної вартості.
7. Особливості методології мікроекономіки та основні методи мікроекономіки.
8. Мікроекономічні моделі.
9. Методологія маржиналізму та її застосування в мікроекономічному аналізі.
10. Етапи поведінки споживача. Споживання і корисність.
11. Корисність та її види. Теорії корисності. Функція корисності.
12. Закон спадної граничної корисності (перший закон Госсена).

Завдання 1.1

Споживач витрачає 130 гривень в тиждень на яблука та картоплю. Гранична корисність яблук для нього дорівнює $30 - 2x$, де x – кількість

яблук у кілограмах. Гранична корисність картоплі дорівнює $19 - 3y$, де y – кількість картоплі у кілограмах. Ціна 1 кг яблук складає 20 грн. Ціна 1 кг картоплі – 10 грн. Яку кількість яблук і картоплі купить раціональний споживач?

Методичні рекомендації до виконання завдання

У стані рівноваги відношення граничних корисностей дорівнює відношенню цін товарів:

$$\frac{MU_x}{MU_y} = \frac{P_x}{P_y}, \quad (1)$$

де MU_x , MU_y – гранична корисність товару X та Y ;

P_x , P_y – ціна відповідно товарів X та Y .

Вибір споживача залежить від бюджетного обмеження, тож бюджетну лінію описують такими рівнянням:

$$P_x \cdot x + P_y \cdot y = I, \quad (2)$$

де I – дохід споживача;

x , y – кількість відповідно товарів X , Y .

Розв'язання

Згідно з даними завдання:

$$\frac{30 - 2x}{19 - 3y} = 2.$$

Вибір споживача залежить від бюджетного обмеження, а за умовою наявні такі показники:

$$I = 130; P_x = 20; P_y = 10.$$

$$\text{Отже: } 20 \cdot x + 10 \cdot y = 130.$$

Необхідно розв'язати систему рівнянь:

$$\begin{cases} \frac{30 - 2x}{19 - 3y} = 2, \\ 20x + 10y = 130. \end{cases}$$

Отримано, $x = 5$, $y = 3$.

Отже, раціональний споживач купить 5 кг яблук і 3 кг картоплі.

Завдання 1.2

Споживання 1 кг м'яса за ціною 160 грн дає задоволення споживачу 10 ютилів. Коли споживач знаходиться у стані рівноваги, то яку граничну корисність принесе йому споживання 1 кг морської риби за ціною 200 грн за кілограм?

Розв'язання

У стані рівноваги співвідношення граничних корисностей дорівнює співвідношенню цін товарів:

$$\frac{MU_x}{P_x} = \frac{MU_y}{P_y},$$

де x – м'ясо;

y – морська риба.

Тож гранична корисність від вживання 1 кг м'яса у стані рівноваги дорівнює:

$$MU_y = \frac{MU_x \times P_y}{P_x} = \frac{10 \times 200}{160} = 12,5 \text{ ютилів.}$$

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 1.3

Споживач витрачає 140 гривень в тиждень на товар 1 та товар 2. Гранична корисність товару 1 для нього дорівнює $40 - 2x$, де x – кількість товару 1 у кілограмах. Гранична корисність товару 2 дорівнює $17 - 3y$, де y – кількість товару 2 у кілограмах. Ціна 1 кг товару 1 складає 40 грн. Ціна 1 кг товару 2 – 20 грн. Яку кількість товару 1 і товару 2 купить раціональний споживач?

Завдання 1.4

Споживання 1 кг груш за ціною 60 грн дає задоволення споживачу 14 ютилів. Коли споживач знаходиться у стані рівноваги, то яку граничну корисність принесе йому споживання 1 кг слив за ціною 30 грн за кілограм?

Питання для самостійного опрацювання

1. Характеристика елементів функціональної структури економіки.
2. Різновиди економічних продуктів.
3. Система економічних потреб.
4. Система економічних інтересів.
5. Основні проблеми сучасного етапу розвитку економіки.
6. Сутність граничного аналізу, моделювання (графічне, аналітичне, табличне), оптимізації та визначення рівноваги тощо.
7. Нормативна і позитивна мікроекономіка.
8. Категорії мікроекономіки: благо, попит, пропозиція, ринок, граничні величини, рівновага тощо.
9. Охарактеризуйте основні постулати споживчого вибору.
10. Реакція споживача на зміну доходу.
11. Відмінності між кардиналістською та ординалістською теоріями.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення економіки.
2. Визначте сутність та структуру продуктивних сил.
3. Назвіть основні елементи функціональної структури економіки.
4. Дайте характеристику галузевої структури економіки.
5. Опишіть укрупнену схему функціонування економіки.
6. Назвіть основні тенденції розвитку економіки.
7. Охарактеризуйте основні проблеми сучасного етапу розвитку економіки.
8. Визначте місце мікроекономіки в системі економічних наук.
9. Що є предметом дослідження мікроекономічної теорії?
10. Що є об'єктом дослідження мікроекономічної теорії?
11. Коротко охарактеризуйте основні суб'єкти економічних відносин на мікрорівні.
12. Охарактеризуйте взаємозв'язки основних суб'єктів економічних відносин на мікрорівні.
13. Охарактеризуйте криву виробничих можливостей.
14. Сформулюйте закон зростання альтернативної вартості.
15. Якими є особливості методології мікроекономіки та основні методи мікроекономіки?
16. Назвіть та охарактеризуйте мікроекономічні моделі.
17. Які чинники визначають вибір споживача в ринковій системі?

18. Яку інформацію містить крива байдужості? Які характерні властивості кривих байдужості ви знаєте?
19. Поясніть особливості рівноважного споживання.
20. У чому полягає сутність теорії споживача?
21. Як побудувати бюджетну лінію і що вона визначає?
22. Як зміниться положення бюджетної лінії, якщо грошовий дохід споживача: 1) збільшиться; 2) зменшиться?
23. Що лежить у основі визначення рівноваги споживача?
24. Що визначає крива "дохід-споживання".
25. Дайте пояснення кривої "ціна-споживання".
26. Як формується ефект доходу?
27. Ефект заміщення і його особливості.
28. У чому полягає сутність парадоксу Гіффена?
29. Що є товаром Гіффена, визначте його особливості?
30. Які основні способи розрахунку MRS?

Тема 2. Закони попиту та пропозиції у ринковій економіці

Методичні рекомендації до вивчення теми

Попит та основні чинники, що впливають на динаміку попиту. Пропозиція та основні чинники, що впливають на динаміку пропозиції. Ринкова рівновага. Еластичність попиту. Еластичність пропозиції. Економічна ефективність та добробут.

Завдання 2.1

Функція пропозиції м'яса становить: $Q_S = -30 + 5P$. Необхідно знайти нову функцію пропозиції м'яса, якщо збільшення ціни на м'ясо на ринку призвело до зменшення пропозиції м'яса на 15 %.

Розв'язання

Оскільки збільшення ціни на м'ясо на ринку призвело до зменшення пропозиції м'яса на 15 %, то: $Q_{S1} = 0,85Q_S = 0,85(-30 + 5P) = -25,5 + 4,25P$.

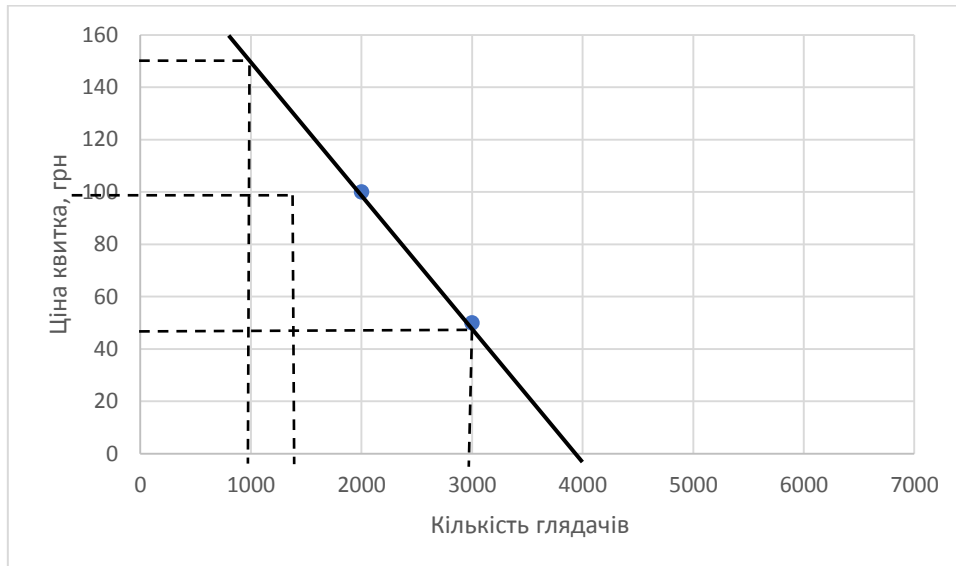
Завдання 2.2

На стадіоні проходить фестиваль сучасних танцювальних колективів. За вартості квитка 100 грн на фестиваль завітало 2 000 глядачів.

Коли ціна квитка знизилась до 50 грн, то кількість глядачів зросла до 3 000. Якщо функція попиту є лінійною, то яка кількість глядачів прийде на концерт, коли ціна квитка підніметься до 150 грн?

Розв'язання

Побудувати графік і записати функцію попиту.

Функція попиту:

$$QD = 4\,000 - \frac{4\,000}{200}P = 4\,000 - 20P.$$

Тому, коли $P = 150$ грн, кількість глядачів становить:

$$QD = 4\,000 - 20P = 4\,000 - 20 \times 150 = 4\,000 - 3\,000 = 1\,000$$

(глядачів).

Завдання 2.3

У результаті підвищення ціни товару з 6 до 8 грн обсяг попиту скоротився з 20 000 до 10 000 шт. у місяць. Визначте коефіцієнт дугової еластичності попиту за ціною.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Коефіцієнт дугової еластичності попиту обчислюють за такою формулою:

$$E_p = (Q_2 - Q_1) / (P_2 - P_1) \times (P_1 + P_2) / (Q_1 + Q_2), \quad (3)$$

де E_p – коефіцієнт дугової еластичності попиту;

Q_1, Q_2 – обсяг першого та другого товару;

P_1, P_2 – ціна першого та другого товару відповідно.

Також ж умова, що попит є еластичним, якщо $|E_p| > 1$.

Розв'язання

Підставивши дані умови завдання, буде отримано:

$$E_p = (10\ 000 - 20\ 000) / (8 - 6) \times (6 + 8) / (20\ 000 + 10\ 000) = \\ = (-10\ 000 / 2) \times (14 / 30\ 000) = -2,33.$$

Попит еластичний, оскільки $|E_p| > 1$.

Завдання 2.4

Сім'я споживає 10 кг картоплі в місяць за ціною 10 грн за 1 кг. Коефіцієнт цінової еластичності попиту на картоплю $E_p = -0,8$. Як зміняться витрати сім'ї на картоплю, якщо її ціна збільшиться на 10 %?

Розв'язання

Початково витрати сім'ї на картоплю становили: $P_1 \times Q_1 = 10 \times 10 = 100$ (грн).

Ціна картоплі зросла на 10 % і тепер становить: $P_2 = 10 \times 1,1 = 11$ (грн).

Коефіцієнт еластичності $E_p = -0,8$ вказує на те, що зміна ціни на 1 % викличе зміну обсягу попиту на 0,8 %. Оскільки за умовою ціна збільшилась на 10 %, то обсяг попиту має знизитися на:

$$\Delta Q = |E_p| \times \Delta P = 0,8 \times 10\ \% = 8\ \%$$

$$\text{Звідси } Q_2 = 10 - 10 \times 0,08 = 9,2 \text{ кг.}$$

Загальні витрати сім'ї на картоплю становитимуть: $P_2 \times Q_2 = 11 \times 9,2 = 101,2$ грн. Відносно попереднього рівня вони зросли на 1,2 грн або на 1,2 % $((101,2 - 100) / 100 \times 100\ \%)$.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 2.5

Функція пропозиції лимонів становить: $Q_S = -28 + 7P$. Необхідно знайти нову функцію пропозиції лимонів, якщо збільшення ціни на лимони на ринку призвело до зменшення пропозиції лимонів на 17 %.

Завдання 2.6

На стадіоні проходить місцевий футбольний чемпіонат. За вартості квитка 150 грн на футбол завітало 1 500 глядачів. Коли ціна квитка знизилась до 100 грн, то кількість глядачів зросла до 2 000. Якщо функція попиту є лінійною, то яка кількість глядачів прийде на концерт, коли ціна квитка підніметься до 200 грн?

Завдання 2.7

У результаті підвищення ціни товару з 10 до 30 грн обсяг попиту скоротився з 10 000 до 5 000 шт. у місяць. Визначте коефіцієнт дугової еластичності попиту за ціною.

Завдання 2.8

Сім'я споживає 3 л меду в місяць за ціною 300 грн за 1 л. Коефіцієнт цінової еластичності попиту на мед $E_p = -0,6$. Як зміняться витрати сім'ї на мед, якщо його ціна збільшиться на 12 %?

Питання для самостійного опрацювання

1. Характеристика елементів ринкової інфраструктури, що обумовлюють процес формування попиту та пропозиції.
2. Характеристика чинників, що визначають попит.
3. Характеристика чинників, що визначають пропозицію.
4. Перехресна еластичність.
5. Економічна ефективність та добробут.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення поняття попиту та пропозиції.
2. Що означає функція попиту та пропозиції і як їх зображують графічно?
3. Які чинники впливають на попит і пропозицію?
4. У чому полягає різниця між зміною попиту чи пропозиції чи зміною у величині попиту чи пропозиції.
5. Назвіть нецінові чинники, які впливають на попит та пропозицію.
6. Поясніть, у чому полягає ефект взаємодії попиту та пропозиції.
7. За яких умов ринок досягає рівноваги?
8. Дайте визначення рівноважної ціни.
9. Коли на ринку виникає надлишок попиту, а коли надлишок пропозиції.
10. Що означає цінова еластичність попиту?
11. Які є види цінової еластичності попиту?
12. Як визначають перехресну еластичність попиту?
13. Що відображає перехресна еластичність попиту?
14. Що означає еластичність попиту за доходом?
15. Які чинники впливають на цінову еластичність попиту?
16. Який зв'язок існує між еластичністю попиту за власною ціною та виручкою від реалізації продукції виробника?

17. Що розуміють під ціновою еластичність пропозиції?
18. Які чинники впливають на еластичність пропозиції?
19. Які є види цінової еластичності пропозиції?
20. Назвіть групи товарів, на яких держава може встановлювати фіксовані ціни. Наведіть також кілька прикладів товарів, для яких держава встановлює максимально та мінімально можливі ціни. Які негативні наслідки можуть мати такі заходи?

Тема 3. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель підприємства. Витрати виробництва і прибуток

Методичні рекомендації до вивчення теми

Підприємство як суб'єкт ринкових відносин: мотивація поведінки, економічна організація та основні види вибору. Виробнича функція з однією змінною. Закон спадної продуктивності змінного чинника виробництва. Виробнича функція з двома змінними. Ізокванти й ізокости. Поняття і види витрат. Витрати виробництва у короткотерміновому та довготерміновому періоді. Сутність і види прибутку.

Завдання 3.1

Організація використовує у виробництві товару X два види ресурсів (працю L та капітал K). Величини граничних продуктів праці та капіталу наведені в табл. 2. Організація продає свою продукцію на досконало конкурентному ринку за ціною 1 грн за одиницю. Ресурси організація купує також на конкурентних ринках. Ціна одиниці праці дорівнює 1 грн, а ціна одиниці капіталу – 3 грн.

Таблиця 2

Вихідні дані

Кількість одиниць праці, L, осіб	MPL, од.	Кількість одиниць капіталу, K, од.	MPK, од.
1	11	1	24
2	9	2	21
3	8	3	18
4	7	4	15
5	6	5	9
6	4	6	6
7	1	7	3

1. Визначте співвідношення праці та капіталу, що забезпечує організації мінімальні витрати виробництва, якщо обсяг випуску продукту X – 80 одиниць. Чому дорівнює при цьому прибуток організації?

2. Яке співвідношення праці та капіталу забезпечує організації максимальний прибуток?

3. Який обсяг продукції забезпечує організації максимальний прибуток?

Методичні рекомендації до виконання завдання

1. За умов використання лише двох ресурсів (праці та капіталу) мінімізація витрат відбувається, якщо:

$$\frac{MP_L}{P_L} = \frac{MP_K}{P_K}, \quad (4)$$

де MP_L , MP_K – граничні продукти відповідних чинників виробництва;
 P_L , P_K – ціни чинників виробництва.

Розв'язання

Організація мінімізує витрати, якщо використовує 4 одиниці праці і 2 одиниці капіталу;

$$TR = P \times Q = 80 \times 1 = 80 \text{ грн (сукупний дохід);}$$

$$TC = 4 \times 1 + 2 \times 3 = 10 \text{ грн (загальні витрати);}$$

$$P_r = 80 - 10 = 70 \text{ грн.}$$

2. Для максимізації прибутку недостатньо лише мінімізувати витрати. Умова максимального прибутку: $MR = MC$. Ставка заробітної плати (ціна праці) має дорівнювати граничному продукту праці в грошовому вираженні. Ціна капіталу дорівнює його граничному продукту в грошовому вираженні: $P_L = MR_{PL}$; $P_K = MR_{PK}$ (граничний продукт у грошовому вираженні від приросту одиниці капіталу позначають MR_{PK} , а граничний продукт у грошовому вираженні від приросту одиниці праці – MR_{PL}). За даних умов: 7 одиниць капіталу та 7 одиниць праці.

$$3. Q = (11 + 9 + 8 + 7 + 6 + 4 + 1) + (24 + 21 + 18 + 15 + 9 + 6 + 3) = 142 \text{ (одиниці);}$$

$$TR = P \times Q = 142 \times 1 = 142 \text{ грн;}$$

$$TC = 7 \times 1 + 7 \times 3 = 28 \text{ грн;}$$

$$P_r = TR - TC = 142 - 28 = 114 \text{ грн.}$$

Відповідь: 1. 70 грн; 2. $L = 7$, $K = 7$; 3. 114 грн.

Завдання 3.2

Виробнича функція фірми дорівнює $Q = K^{1/4} L^{3/4}$, ціна капіталу – 4 ум. грош. од., ціна праці становить 12 ум. грош. од. Яку кількість капіталу та праці повинна використовувати раціонально діюча фірма для випуску 300 одиниць продукції?

Розв'язання

За умови заданого випуску продукції раціонально діюча фірма повинна намагатися мінімізувати витрати випуску. Для цього (згідно з правилом мінімізації витрат) необхідне виконання рівності:

$$MP_L/P_L = MP_K/P_K,$$

$$MP_L = dQ / dL = 0,75K^{1/4} L^{-1/4},$$

$$MP_K = dQ / dK = 0,25K^{-3/4} L^{3/4}.$$

$$\text{Звідси } 0,75K^{1/4} L^{-1/4} / P_L = 0,25 K^{-3/4} L^{3/4} / P_K, \text{ або } 3K / P_L = L / P_K.$$

З урахуванням цін товарів $3K / 12 = L / 4$, або $K = L$.

Варто скласти систему двох рівнянь: $300 = K^{1/4} L^{3/4}$ та $K = L$. Розв'язавши систему, можна знайти, що $K = L = 300$ одиниць.

Відповідь: 300 одиниць праці та 300 одиниць капіталу.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 3.3

Організація використовує у виробництві товару X два види ресурсів (працю L та капітал K). Величини граничних продуктів праці та капіталу наведені в табл. 3. Організація продає свою продукцію на досконало конкурентному ринку за ціною 1 грн за одиницю. Ресурси організація купує також на конкурентних ринках. Ціна одиниці праці дорівнює 1 грн, а ціна одиниці капіталу – 3 грн.

Таблиця 3

Вихідні дані

Кількість одиниць праці, L, осіб	MPL, од.	Кількість одиниць капіталу, K, од.	MPK, од.
1	12	1	25
2	10	2	22
3	9	3	19
4	8	4	16
5	7	5	10
6	5	6	7
7	2	7	4

1. Визначте співвідношення праці та капіталу, що забезпечує організації мінімальні витрати виробництва, якщо обсяг випуску продукту X – 80 одиниць. Чому дорівнює при цьому прибуток організації?

2. Яке співвідношення праці та капіталу забезпечує організації максимальний прибуток?

3. Який обсяг продукції забезпечує організації максимальний прибуток?

Завдання 3.4

Виробничу функцію задають формулою: $Q = 0,5L^{0,5} K$. Визначити граничну норму технологічного заміщення капіталу працею, якщо витрати ресурсів: $L = 4$, $K = 8$.

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні типи контрактів та їхні відмінності.
2. Неоінституціональна теорія щодо класифікації ресурсів фірми.
3. Основні типи контрактів та їхні відмінності.
4. Гранична норма технологічного заміщення та закон, що відображає її динаміку.
5. Віддача від масштабу.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Що зараховують до основних параметрів підприємства?
2. У чому сутність технологічної та економічної ефективності?
3. У чому полягає сутність виробничої функції?
4. Дайте визначення виробничої функції, розкрийте її властивості.
5. Які ви знаєте властивості виробничої функції?
6. У чому полягає сутність закону спадної граничної продуктивності?
7. Яку залежність визначає гранична норма технологічного заміщення?
8. Поясніть, чому гранична норма технологічного заміщення капіталу працею зростає під час просування вниз уздовж ізокванти. Наведіть приклади винятків.
9. Який взаємозв'язок існує між кривими валового, середнього і граничного продукту?
10. Який економічний зміст граничної норми технологічного заміщення чинників виробництва?
11. Поясніть сутність ефекту масштабу виробництва.

Тема 4. Теорія ринкових структур

Методичні рекомендації до вивчення теми

Ринок досконалої конкуренції. Модель досконалої конкуренції та її характерні ознаки. Рівновага конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді. Монопольний ринок. Модель чистої монополії та її характерні ознаки. Особливості монопольного ціноутворення у коротко- та довгостроковому періодах. Ринок монополістичної конкуренції. Модель ринку монополістичної конкуренції та її характерні ознаки. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах монополістичної конкуренції у коротко- та довгостроковому періодах. Цінова політика фірми. Олігополістична структура ринку. Ціноутворення і визначення обсягів виробництва в умовах олігополії.

Завдання 4.1

На досконало конкурентному ринку функціонують підприємства, що мають однакові функції загальних витрат: $TC = 0,2Q^3 - 8Q^2 + YQ$. Попит на продукцію всієї галузі задають функцією $Q_d = 1\,360 - 10P$. Також відомо, що в довготерміновому періоді в галузі залишиться 48 підприємств. Знайдіть значення параметра Y .

Методичні рекомендації до виконання завдання

У довгостроковому періоді кожне конкуруюче підприємство матиме нульовий економічний прибуток. Отже, можна записати стан рівноваги конкурентного підприємства в довгостроковому періоді у вигляді рівняння:

$$P = MR = LMC = LATC_{\min}, \quad (5)$$

де P – ціна товару;

MR – граничний дохід;

LMC – довгострокові граничні витрати;

$LATC_{\min}$ – мінімальні середні довгострокові витрати.

Розв'язання

$$ATC = TC / Q = (0,2Q^3 - 8Q^2 + YQ) / Q = 0,2Q^2 - 8Q + Y.$$

$$ATC = \min, \text{ якщо } dATC / dQ = 0.$$

Знайти першу похідну функції ATC за обсягом випуску Q :

$$ATC' = dATC / dQ = 2 \times 0,2Q, \text{ або } ATC' = 0,4Q - 8.$$

Прирівняти її до нуля і знайти обсяг випуску продукції окремого підприємства (Q_i):

$$0,4Q_i - 8 = 0; Q_i = 8 : 0,4; Q_i = 20.$$

Тепер знайти функцію пропозиції у галузі:

$$Q_s = Q_i \times N, \text{ де } N - \text{кількість підприємств у галузі.}$$

$$N = 48; Q_s = 20 \times 48 = 960.$$

Прирівняти Q_d та Q_s і знайти рівноважну ціну (P):

$$Q_s = 960, Q_d = 1\,360 - 10P, Q_d = Q_s, 1\,360 - 10P = 960, 10P = 400, P = 40.$$

Прибуток конкурентного підприємства максимальний, якщо $P = MR = MC$.

$$MC = dTC / dQ = 3 \times 0,2Q^2 - 2 \times 8Q + Y,$$

$$MC = 0,6Q^2 - 16Q + Y,$$

$$P = 40,$$

$$P = MC = 40,$$

$$0,6Q^2 - 16Q + Y = 40.$$

Оскільки $Q_i = 20$, параметр Y дорівнює:

$$0,6Q^2 - 16Q + Y = 40,$$

$$Y = 40 - 0,6Q^2 + 16Q,$$

$$Y = 40 - 0,6 \times 20^2 + 16 \times 20,$$

$$Y = 120.$$

Відповідь: 120.

Завдання 4.2

Підприємство діє на ринку монополістичної конкуренції. Граничний дохід підприємства має функцію $MR = 50 - Q$, а зростаючий відрізок кривої граничних витрат – функцію $MC = 2Q - 25$. Якщо мінімальне значення довгострокових середніх витрат $LATC$ дорівнює 45 грн, то яким буде надлишок виробничих потужностей?

Розв'язання

Надлишок виробничих потужностей у разі монополістичної конкуренції визначають недовипущеним обсягом продукції підприємства, який би вона виробила, якби діяла на ринку у разі досконалої конкуренції? Фірма максимізує прибуток за умови обсягу випуску, за якого граничний дохід і граничні витрати рівні:

$$MR = MC; 50 - Q = 2Q - 25;$$

$$3Q = 75; Q = 25 \text{ (од.)}$$

Якщо б фірма функціонувала на ринку досконалої конкуренції, то рівновага виробника досягалася б за умови рівності ціни, граничних та мінімальних середніх витрат: $P = MC = \min ATC$.

За даними завдання обсяг виробництва за таких умов становив би:
 $MC = \min ATC; 2Q - 25 = 45; 2Q = 70; Q = 35$ (од.).

Отже, якби підприємство діяло на суто конкурентному ринку, то виробляла б 35 од. продукції. Таким чином, надлишок виробничих потужностей для даного підприємства складає: $35 - 25 = 10$ (од.). Саме такий обсяг продукції недовипускає дане підприємство, працюючи на ринку монополістичної конкуренції.

Завдання 4.3

На олігополістичному ринку діє фірма-лідер, що має функцію затрат $TC = Q^2 + 3Q$. Функція ринкового попиту $P = 90 - Q$; інші фірми-аутсайтери можуть поставити на ринок 45 одиниць продукції за ціною лідера. Визначити випуск і ціну лідера.

Розв'язання

Ціноутворення за лідером – монополістичне ціноутворення, що забезпечує максимум прибутку лідеру, виходячи з його власних інтересів. Умова максимізації прибутку $MC = MR$.

$$MC_{\text{л}} = 2Q_{\text{л}} + 3; Q_{\text{л}} = 45 \text{ (згідно з умовою)}.$$

$$\begin{aligned} \text{Залишковий попит на продукцію лідера } Q &= 90 - 45 - P = 45 - P; \\ P_{\text{л}} &= 45 - Q_{\text{л}}; MR_{\text{л}} = 45 - 2Q_{\text{л}} = 2Q_1 + 3; 42 = 4Q_1; Q_1 = 10,5 \text{ од.}; P_{\text{л}} = 34,5 \text{ грн.} \end{aligned}$$

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 4.4

На ринку досконалої конкуренції, де галузевий попит характеризується функцією $Q_d = 106 - P$, установилася довгострокова рівновага. Визначити:

1. Скільки підприємств працює в галузі і яким є обсяг випуску продукції окремого підприємства, якщо відомо, що в усіх підприємств галузі однакова функція загальних витрат: $TC_L = Q^3 - 4Q^2 + 10Q$.

2. Що повинно зробити підприємство, яке працює на цьому ринку, якщо ринкова ціна рівноваги становитиме 5 грн за одиницю?

Завдання 4.5

Якою має бути рівноважна ціна товару на ринку досконалої конкуренції, щоб підприємство, функція витрат якого $TC = 6 + 0,25Q^2$ отримало нормальний прибуток, якщо функція попиту на цей товар $P = 15 - 2Q$?

Питання для самостійного опрацювання

1. Ознаки, котрі властиві економічній конкуренції.
2. Мета, напрями та засоби захисту економічної конкуренції.
3. Роль держави у сфері захисту економічної конкуренції.
4. Функції конкуренції у ринковій економіці.
5. Антимонопольна політика України.
6. Складові законодавства про захист економічної конкуренції.
7. Шляхи демонополізації економіки (на прикладі різних країн).

Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягає сутність конкуренції?
2. Що таке економічна конкуренція?
3. Надайте основні ознаки досконалої конкуренції.
4. Які умови існування досконалої конкуренції?
5. Поясніть, які є умови максимізації прибутку у короткотерміновому періоді.
6. Що таке чиста конкуренція та ефективність?
7. Які є ознаки ринку чистої монополії?
8. Які ви знаєте різновиди монополій?
9. Передумови виникнення та наслідки монополізму.
10. Розкрийте ознаки олігополістичної моделі ринку.
11. Поясніть особливості ціноутворення в умовах олігополії.
12. Визначте ознаки ринку монополістичної конкуренції.
13. Поясніть ефективність монополістичної конкуренції.
14. Які є передумови оптимізації ринкової моделі.
15. Чому існують монополії? Наведіть приклади монополій.
16. Назвіть основні недоліки і переваги монополії. Хто виграє, а хто програє у результаті встановлення монополістичної влади на ринку?
17. Яким чином визначають ціну й обсяг виробництва за умови чистої монополії?
18. Чому монополіст не може призначити будь-яку ціну і виробляти довільну кількість товарів?

19. Чи завжди монополія призводить до Х-неефективності? У яких випадках монополія сприяє технічному прогресу?

20. Доведіть, що монополіст, який максимізує прибуток, ніколи не буде діяти на нееластичній частині своєї кривої попиту.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми макроекономіки

Тема 5. Предмет, метод та основні проблеми макроекономіки. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Методичні рекомендації до вивчення теми

У процесі вивчення цієї теми необхідно звернути увагу на такі питання. Предмет, суб'єкти та об'єкт макроекономіки. Основні проблеми і основні поняття та показники макроекономіки, їхній взаємозв'язок. Методи макроекономічних досліджень та функції макроекономіки. Макроекономічні показники в системі національних рахунків. Макроекономічні показники суспільного добробуту.

Методичні рекомендації до семінарського заняття

У процесі проведення семінарського заняття доповідачі за кожним питанням повинні подати презентацію кількістю не менше 10 – 12 слайдів. Ведучим семінару призначають одного зі студентів. До його обов'язків належить організація виступів, проведення дискусії за кожним питанням, підведення підсумків. Кількість основних доповідачів за кожним питанням, яких призначають заздалегідь, повинна бути не менше двох, що визначається кількістю студентів у групі з урахуванням того, щоб всі студенти виступили як доповідачі за окремим питанням.

Теми доповідей

1. Предмет макроекономіки та його відмінність від предмета мікроекономіки.
2. Макроекономічні моделі.
3. Двосекторна модель кругообігу продуктів і доходів. Поняття потоку і запасу.
4. Заощадження, інвестиції та фінансові ринки в моделі кругообігу.
5. Роль державного сектору в кругообігу доходів та продуктів.
6. Модель кругообігу для відкритої економіки.

7. Поняття і тотожність "витоків" та "ін'єкцій". Рівняння (тотожність) сукупних витрат.

8. Поняття про систему національних рахунків (СНР). Загальна характеристика валового внутрішнього продукту (ВВП).

9. Принципи розрахунку ВВП.

10. Методи розрахунку ВВП.

11. Інші показники СНР. Взаємозв'язок між ними (чистий внутрішній продукт, національний дохід, показник особистого доходу, використовуваний дохід.

12. Реальні та номінальні величини. Цінові індекси.

13. ВВП та економічний добробут.

Завдання 5.1

За вказаними даними (табл. 4) розрахувати обсяг валового внутрішнього продукту.

Таблиця 4

Вихідні дані

Рахунок	Млрд євро
Особисті споживчі витрати	125
Державні закупівлі товарів і послуг	35
Чисті приватні внутрішні інвестиції	30
Амортизація	18
Експорт товарів та послуг	16
Імпорт товарів та послуг	14

Методичні рекомендації до виконання завдання

Обсяг ВВП можна розрахувати методом кінцевого використання за формулою:

$$Y = C + I + G + NE, \quad (6)$$

де Y – ВВП за методом кінцевого використання;

C – споживчі витрати, тобто особисті споживчі витрати всіх громадян країни, що включають витрати на предмети довгострокового та поточного споживання та на послуги;

I – приватні валові інвестиції, тобто інвестиційні витрати підприємств, які охоплюють основні види недержавних капіталовкладень у виробництво з боку фірм і підприємців. Це витрати на кінцеву закупку машин та обладнання, на виробничі будівлі, на збільшення запасів виробничих ресурсів, житлове будівництво, витрати на амортизацію;

G – державні витрати, що становлять державні закупки товарів та послуг. До цієї групи додають витрати державних органів на придбання кінцевої продукції підприємств, на закупку ресурсів для державних потреб і на оплату найманої робочої сили;

NE – чистий експорт становить різницю між експортом та імпортом. Ця різниця показує, на скільки іноземні витрати на придбання товарів і послуг, вироблених у даній країні, перевищують витрати даної країни на придбання товарів і послуг, вироблених в інших країнах.

Розв'язання

Завдання слід розв'язувати, використовуючи формулу (6).

$$Y = 125 + (30 + 18) + 35 + (16 - 14) = 210 \text{ млрд євро.}$$

Завдання 5.2

За умовної економіки за перший рік було вироблено 4 тис. книжкових полиць та 10 тис. комп'ютерних столів, за другий – 4,5 тис. книжкових полиць та 14 тис. комп'ютерних столів. Ціна однієї книжкової полиці – 1 000 грн, ціна одного комп'ютерного столу – 3 000 грн (табл. 5). У якому році обсяг виробництва більший?

Таблиця 5

Вихідні дані

Номери	Товари	Ціна за одиницю, грн за шт.	Кількість, тис. шт.	
			Перший рік	Другий рік
1	Книжкові полиці	1 000	4	4,5
2	Комп'ютерні столи	3 000	10	14
Ринкова вартість		x	?	?

Розв'язування

Слід розрахувати обсяг виробництва у першому році:

$$1\,000 \times 4 + 3\,000 \times 10 = 34\,000 \text{ тис. грн.}$$

Далі слід розрахувати обсяг виробництва у другому році:

$$1\ 000 \times 4,5 + 3\ 000 \times 14 = 46\ 500 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, після розрахунків можна бачити, що у другому році обсяг виробництва умовної економіки більший, аніж у першому році, оскільки сукупна ринкова вартість у другому році більша, ніж у першому.

Завдання 5.3

Обчислити темп приросту та темп зростання ВВП у 2021 р. порівняно з 2020 р., якщо обсяг виробництва у 2021 р. становив 56 млрд грош. од., а обсяг виробництва в 2020 р. – 50 млрд. грош. од.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для виконання завдання слід застосувати формули для обчислення темпу зростання та приросту.

Темп приросту:

$$\Delta T = \frac{Y_1 - Y_0}{Y_0}. \quad (7)$$

Темп зростання:

$$T = \frac{Y_1}{Y_0} \times 100 \%. \quad (8)$$

Розв'язання

Слід скористатися методичними рекомендаціями та застосувати формули (7) та (8).

Отже, треба розрахувати темп приросту:

$$\Delta T = ((56 - 50) / 50) \times 100 \% = 12 \%.$$

Далі розрахувати темп зростання:

$$T = (56 / 50) \times 100 \% = 112 \%.$$

Таким чином, виконавши розрахунки, визначили, що темп приросту ВВП у 2021 р. склав 12 %, а темп зростання ВВП склав 112 %.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 5.4

За вказаними даними (табл. 6) розрахувати обсяг валового внутрішнього продукту.

Таблиця 6

Вихідні дані

Рахунок	Млрд євро
Особисті споживчі витрати	165
Державні закупівлі товарів та послуг	75
Чисті приватні внутрішні інвестиції	70
Амортизація	58
Експорт товарів та послуг	56
Імпорт товарів та послуг	54

Завдання 5.5

За умовної економіки за перший рік було вироблено 6 тис. кулькових ручок та 20 тис. альбомів для малювання, за другий – 14 тис. кулькових ручок та 25 тис. альбомів для малювання. Ціна однієї кулькової ручки – 10 грн, ціна одного альбому для малювання – 30 грн (табл. 7). У якому році обсяг виробництва більший?

Таблиця 7

Вихідні дані

Номери	Товари	Ціна за одиницю, грн за шт.	Кількість, тис. шт.	
			Перший рік	Другий рік
1	Кулькові ручки	10	6	14
2	Альбоми для малювання	30	20	25
Ринкова вартість		x	?	?

Завдання 5.6

Обчислити темп приросту та темп зростання ВВП у 2021 р. порівняно з 2020 р., якщо обсяг виробництва у 2021 р. становив 108 млрд грош. од., а обсяг виробництва в 2020 р. – 92 млрд. грош. од.

Питання для самостійного опрацювання

1. Становлення та розвиток макроекономічної науки.
2. Методологія макроекономічної науки.
3. Макроекономічна політика.
4. Номінальний і реальний ВВП і його вплив на суспільний добробут.
5. Показник "індекс людського розвитку".

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Які були передумови появи та розвитку макроекономіки?
2. У чому відмінність макроекономіки від мікроекономіки?
3. Що є предметом та об'єктом макроекономіки?
4. Які функції макроекономіки? Розкрийте їх сутність.
5. У чому полягає ефективність економічної політики держави?
6. У чому проявляється специфіка макроекономічного дослідження?
7. Охарактеризуйте сутність та призначення системи національних рахунків.
8. Які показники характеризують систему національних рахунків?
9. Що таке проміжна та кінцева продукція?
10. Охарактеризуйте поняття доданої вартості.
11. Охарактеризуйте валовий внутрішній продукт та методи його обчислення.
12. У чому різниця та спільність між ВВП і ВНД?
13. Чим різниться особистий дохід населення від національного доходу?
14. Взаємозв'язок ВВП та добробутом населення.

Тема 6. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Споживання, заощадження та інвестиції

Методичні рекомендації до вивчення теми

У процесі вивчення цієї теми необхідно звернути увагу на такі питання. Сутність сукупного попиту та основні чинники, що впливають на динаміку сукупного попиту. Сукупна пропозиція та її динаміка. Модель "сукупний попит – сукупна пропозиція" як базова модель економічної рівноваги. Класична модель макроекономічної рівноваги. Споживання і заощадження. Інвестиції та чинники інвестування. Визначення прибутковості інвестиційних проєктів. Моделі мультиплікатора й акселератора.

Завдання 6.1

Реальний обсяг виробництва сягає 85 млрд євро. Рівень цін при цьому становить 110 %. Обсяг грошової маси в економіці – 30 млрд євро. Необхідно розрахувати швидкість обертання грошей в економіці.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення слід скористатися рівнянням кількісної теорії грошей:

$$MV = PY, \quad (9)$$

де M – кількість грошей, що перебуває в обігу в певному суспільстві протягом року;

V – швидкість обертання грошей, тобто середня кількість оборотів грошей у їх обміні на блага;

P – рівень цін;

Y – сукупна кількість товарів.

Розв'язання

Для вирішення цього завдання варто скористатися формулою (9), виокремивши з неї V – швидкість обертання грошей. Тож буде отримано: $V = PY / M = (1,1 \times 85) / 30 = 3,117$.

Таким чином, після здійснених розрахунків буде отримано відповідь: 3,117 обертів робить грошова маса в економіці за рік.

Завдання 6.2

Функція споживання домашніх господарств має вигляд:

$$C = 100 + 1/2Y,$$

де C – споживання;

Y – дохід кінцевого використання.

А. За даними табл. 8 розрахуйте витрати домогосподарств на споживання та величину заощаджень за умови кожного рівня доходу.

Форма для розрахунку

Дохід кінцевого використання (Y)	Споживання (C)	Заощадження (S)	Гранична схильність до заощадження (MPS)
0			
300			
400			
500			
600			
700			

Б. Розрахувати, за яких рівнів доходу кінцевого використання (Y) виконуються такі умови:

- 1) $C = Y$;
- 2) $C < Y$;
- 3) $C > Y$.

В. Знайдіть граничну схильність до заощадження (MPS).

Розв'язання

А. Функція споживання домашніх господарств має вигляд: $C = 100 + 1/2Y$. Отже, необхідно підставити по черзі значення з першої колонки "Дохід кінцевого використання" для розрахунку розміру споживання.

Оскільки наявна формула визначення рівня доходу: $Y = C + S$, то для розрахунку заощаджень: $S = Y - C$.

Б. Розрахувати, за яких рівнів доходу кінцевого використання (Y) виконуються такі умови S:

- 1) $C = Y$ – немає таких значень;
- 2) $C < Y$ – за умови рівня доходу 100;
- 3) $C > Y$ – усі інші значення.

В. Знайдіть граничну схильність до заощадження (MPS).

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}, \quad (10)$$

де MPS – гранична схильність до заощаджень;

ΔS – приріст заощаджень;

ΔY – приріст доходу, який використовують.

Результати усіх розрахунків розмістити у табл. 9.

Таблиця 9

Форма для розрахунку

Дохід кінцевого використання (Y)	Споживання (C)	Заощадження (S)	Гранична схильність до заощадження (MPS)
0	100	-100	-
300	250	50	0,5
400	300	100	0,5
500	350	150	0,5
600	400	200	0,5
700	450	250	0,5

Завдання 6.3

Розрахувати та прокоментувати розмір мультиплікатора витрат у відкритій економіці у випадку, якщо гранична схильність до заощадження (MPS) – 0,5, ставка оподаткування – 21 %, приріст імпорту – 12 млрд грош. од., приріст ВВП – 90 млрд. грош. од.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для виконання завдання необхідно скористатися формулою мультиплікатора витрат:

$$m_e = \frac{1}{1 - (MPC - MPI) \times (1 - t)}, \quad (11)$$

де m_e – мультиплікатор витрат;

MPC – гранична схильність до споживання;

MPI – гранична схильність до інвестицій.

$$MPI = \frac{\Delta Im}{\Delta Y \times (1 - t)}, \quad (12)$$

де ΔIm – зміна вартості інвестицій;

ΔY – зміна вартості доходу.

Розв'язання

Для розв'язання завдання слід скористатися формулами (11) та (12).

$MPC = 1 - MPS = 1 - 0,5 = 0,5$ (MPS – гранична схильність до заощаджень).

Знайти граничну схильність до інвестицій:

$$MPI = \frac{\Delta Im}{\Delta Y \times (1 - t)} = \frac{12}{90 \times (1 - 0,21)} \approx 0,17.$$

А далі визначити розмір мультиплікатора витрат у відкритій економіці:

$$m_e = \frac{1}{1 - (MPC - MPI) \times (1 - t)} = \frac{1}{1 - (0,5 - 0,17) \times (1 - 0,21)} \approx 1,35.$$

Зростання автономних витрат у відкритій економіці на 1 забезпечує приріст ВВП на 1,35.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 6.4

Обсяг грошової маси в економіці сягає 20 млрд євро. Швидкість обертання грошових коштів в економіці складає 5 обертів на рік.

Необхідно розрахувати номінальний обсяг виробництва продукції.

Завдання 6.5

Функція споживання домашніх господарств має вигляд:

$$C = 100 + 1/5Y,$$

де C – споживання;

Y – дохід кінцевого використання.

А. За даними табл. 10 розрахувати витрати домогосподарств на споживання та величину заощаджень за умови кожного рівня доходу.

Таблиця 10

Форма для розрахунку

Дохід кінцевого використання (Y)	Споживання (C)	Заощадження (S)	Гранична схильність до заощадження (MPS)
1	2	3	4
0			
50			
60			

1	2	3	4
70			
80			
90			

Б. Розрахувати, за умови яких рівнів доходу кінцевого використання (Y) виконуються такі умови:

- 1) $C = Y$;
- 2) $C < Y$;
- 3) $C > Y$.

В. Знайдіть граничну схильність до заощадження (MPS).

Завдання 6.6

На рис. 1 та 2 зображені криві сукупної пропозиції (AS) за умови потенційного обсягу виробництва (Y) 5 000 (ум. грош. од.).

А. Визначити, який з графіків відображає класичну, а який – кейнсіанську точку зору на конфігурацію кривої сукупної пропозиції (AS):

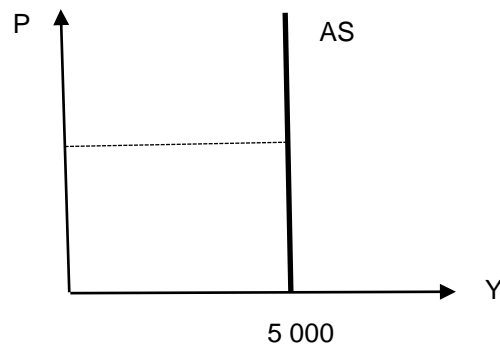
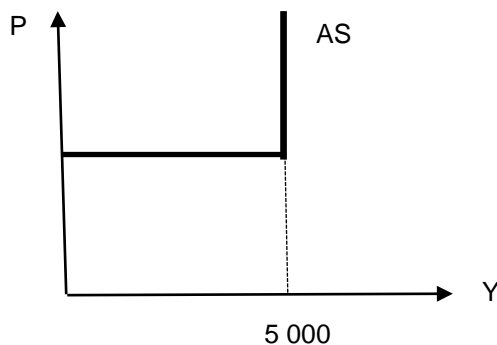

Рис. 1. Крива сукупної пропозиції 1 Рис. 2. Крива сукупної пропозиції 2

Б. За якою з концепцій – класичною чи кейнсіанською – скорочення сукупного попиту (AD) не впливає на обсяг ВВП (Y), але призводить до миттєвої зміни загального рівня цін (P)?

Завдання 6.7

Розрахувати та прокоментувати розмір мультиплікатора витрат у відкритій економіці у випадку, якщо гранична схильність до заощадження (MPS) – 0,4, ставка оподаткування – 18 %, приріст імпорту – 9 млрд грош. од., приріст ВВП – 74 млрд грош. од.

Питання для самостійного опрацювання

1. Здійсніть характеристику політики експансії та політики рестрикції.
2. Поясніть ефект храповика.
3. Ефект багатства. Ефект імпорتنих закупівель.
3. Проблема оптимізації та економічна рівновага.
4. Шок попиту та шок пропозиції.
5. Держава як суб'єкт макроекономічного регулювання.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Поясніть терміни "сукупний попит" та "сукупна пропозиція".
2. Дайте характеристику основним складовим сукупного попиту.
3. У чому сутність нецінових чинників попиту?
4. Які чинники здійснюють вплив на споживчий попит?
5. Які чинники здійснюють вплив на інвестиційний попит?
6. У чому різниця між автономними та індукційованими інвестиціями?
7. Порівняйте та відмітьте різницю між мультиплікатором та акселератором?
8. Здійсніть характеристику функції попиту держави.
9. Які чинники здійснюють вплив на попит закордону?
10. Проаналізуйте цінові та нецінові чинники, що здійснюють вплив на сукупний попит.
11. Дослідіть здійснення впливу нецінових чинників на криву сукупного попиту (AD).
12. Що показує крива сукупної пропозиції (AS)?
13. Назвіть складові кривої сукупної пропозиції за сучасним трактуванням.
14. Які нецінові чинники здійснюють вплив на сукупну пропозицію?
15. Поясніть терміни "рівноважний рівень цін" та "рівноважний обсяг виробництва". Дослідіть три різновиди макрорівноваги.

Тема 7. Держава в макроекономіці: фіскальна, монетарна політика держави, політика економічного зростання

Методичні рекомендації до вивчення теми

У процесі вивчення цієї теми необхідно звернути увагу на такі питання. Сутність, цілі, інструменти і види фіскальної політики. Податково-бюджетний механізм як основний засіб здійснення фіскальної політики.

Державний борг: причини, структура, наслідки. Монетарна політика. Банківська система. Види банків та їхні функції. Циклічні коливання та економічне зростання. Економічна динаміка.

Завдання 7.1

Економіку умовної країни характеризують такими показниками. Фактичний ВВП країни дорівнює 85 млрд грош. од., частина приросту доходу, яку домогосподарства спрямовують на споживання (MPC) – 0,8, рівноважний ВВП – 100 млрд грош. од. Як мають змінитися фіскальні надходження (за інших рівних умов), для того щоб економіка набула рівноваги.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід визначити зміну доходу між фактичним та рівноважним ВВП (ΔY). Далі застосувати формулу мультиплікатора податків:

$$m_t = \frac{-MPC}{1 - MPC}, \quad (13)$$

де m_t – мультиплікатор податків;

MPC – частина приросту доходу, яку домогосподарства спрямовують на споживання.

А також розрахувати зміну податків ($\Delta T = \Delta Y / m_t$).

Розв'язання

Спочатку слід розрахувати зміну доходу: $\Delta Y = Y^* - Y_f = 100 - 85 = 15$ млрд грош. од.

Далі необхідно скористатися формулою (13): $m_t = -0,8 / 0,2 = -4$.

Наостанок треба розрахувати зміну податків: $\Delta T = 15 / (-4) = -3,75$.

Отже, податкові надходження мають зменшитися на 3,75 млрд грош. од.

Завдання 7.2

Гранична схильність до споживання (MPC) складає 0,8. Податки за певний період збільшилися з 60 до 70 млн грош. од. Які зміни відбудуться із сукупним доходом?

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід скористатися формулою зміни сукупного доходу:

$$\Delta Y = m_t \times \Delta T, \quad (14)$$

де ΔY – зміна сукупного доходу;
 m_t – мультиплікатор податків;
 ΔT – зміна податків.

Звідси необхідно деталізувати формулу мультиплікатора податків, тобто формулу (13).

Розв'язання

Для вирішення завдання необхідно скористатися формулами (13) та (14).

Отже, об'єднавши ці дві формули, буде отримано таке вираження:

$$\Delta Y = -0,8 / (1 - 0,8) \times 10 = -40 \text{ млн грош. од.}$$

Отже, сукупний дохід за таких умов зменшиться на 40 млн грош. од.

Завдання 7.3

Гранична схильність до споживання MPC дорівнює 0,82. Визначити розмір мультиплікатора державних витрат.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання необхідно скористатися формулою мультиплікатора державних витрат:

$$M_g = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1 - b}, \quad (15)$$

де M_g – мультиплікатор державних витрат;
 b – гранична схильність до споживання.

Розв'язування

Для вирішення завдання скористатися формулою (15).

$$M_g = 1 / (1 - 0,82) = 5,56.$$

Отже, розмір мультиплікатора державних витрат складає 5,56.

Завдання 7.4

Банківські депозити зросли на 500 млн грн. Норма обов'язкового резервування на цей момент становила 21 %. Яке потенційно можливе зростання пропозиції грошової маси?

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід скористатися формулою депозитного мультиплікатора:

$$M_d = \frac{1}{rr}, \quad (16)$$

де M_d – депозитний мультиплікатор;

rr – норма обов'язкового резервування, %.

А для вирахування приросту зростання грошової маси наявна така формула:

$$\Delta M_s = \Delta D_0 \times M_d, \quad (17)$$

де ΔM_s – приріст грошової маси;

ΔD_0 – зміна розміру банківських депозитів, млн грн.

Розв'язання

Для розв'язання завдання слід скористатися формулами (16) та (17).

$$M_d = 1 / 0,21 = 4,76;$$

$$\Delta M_s = 500 \text{ млн грн} \times 4,76 = 2\,380 \text{ млн грн.}$$

Таким чином, потенційно можливе зростання грошової маси на 2 380 млн грн.

Завдання 7.5

Грошову масу умовної країни характеризують такими показниками (млрд грош. од.) (табл. 11):

Таблиця 11

Вихідні дані

Дані	Сума
Готівка	600
Чекові вклади	220
Вклади на безчекових ощадних рахунках	330
Дрібні строкові вклади	1 200
Великі строкові вклади	1 900

Необхідно визначити грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 .

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід розглянути грошові агрегати M_0 , M_1 , M_2 , M_3 , де:

M_0 – готівка, а точніше, гроші поза банками.

M_1 – це кошти для операцій, які відповідають базовому визначенню грошей і становлять пропозицію грошей у вузькому розумінні: готівка та чекові вклади.

M_2 – гроші у широкому розумінні: M_1 + безчекові ощадні рахунки + дрібні строкові вклади.

M_3 – великі строкові вклади (більше 100 тис. дол. США) у формі депозитних сертифікатів підприємств: $M_3 = M_2$ + великі строкові вклади.

Розв'язання

Варто скористатися методичними рекомендаціями, та розрахувати всі агрегати.

$$M_1 = 600 + 220 = 820 \text{ млрд грош. од.}$$

$$M_2 = 820 + 330 + 1\,200 = 2\,350 \text{ млрд грош. од.}$$

$$M_3 = 2\,350 + 1\,900 = 4\,250 \text{ млрд грош. од.}$$

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 7.6

Економіку умовної країни характеризують такими показниками. Фактичний ВВП країни дорівнює 108 млрд грош. од., частина приросту доходу, яку домогосподарства спрямовують на споживання (MPC) – 0,7, рівноважний ВВП – 115 млрд грош. од. Як мають змінитися фіскальні надходження (за інших рівних умов), щоб економіка набула рівноваги.

Завдання 7.7

Гранична схильність до споживання (MPC) складає 0,6. Податки за певний період збільшилися з 50 до 60 млн грош. од. Які зміни відбудуться із сукупним доходом?

Завдання 7.8

Гранична схильність до споживання MPC дорівнює 0,87. Визначити розмір мультиплікатора державних витрат.

Завдання 7.9

Грошову масу умовної країни характеризують такими показниками (млрд грош. од.) (табл. 12).

Таблиця 12

Вихідні дані

Дані	Сума
Готівка	700
Чекові вклади	520
Вклади на безчекових ощадних рахунках	440
Дрібні строкові вклади	1 400
Великі строкові вклади	2 000

Необхідно визначити грошові агрегати M_1 , M_2 , M_3 .

Завдання 7.10

Банківські депозити зросли на 200 тис. грн. Норма обов'язкового резервування на цей момент становила 10 %. Яке потенційно можливе зростання пропозиції грошової маси?

Питання для самостійного опрацювання

1. Мультиплікатори фіскальної політики.
2. Еволюція грошових систем.
3. Функції та види сучасних грошей.
4. Криптовалюти у грошових системах.
5. Державний борг.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте фіскальну політику та поясніть основні її функції.
2. Визначте основні джерела державних доходів.
3. Що відображає "крива Лаффера".
4. Визначте основні державні видатки, проаналізуйте їхню структуру.
5. Дайте визначення пропозиції грошей та охарактеризуйте агрегати, якими вона подана.
6. Поясніть параметри, які визначають величину та структуру грошової бази.

7. Розкрийте алгоритм мультиплікації грошової бази.
8. Розкрийте інструментарій класичної теорії попиту на гроші.
9. У чому полягає вклад Кейнса в розвиток теорії попиту на гроші?
10. Зробіть порівняльний аналіз кейнсіанської і фрідманівської функції попиту на гроші.
11. Поясніть механізм функціонування грошового ринку (попит, пропозиція).
12. Сутність та роль процентної ставки в економіці.
13. Розкрийте алгоритм урівноваження грошового ринку, якщо рівновага була порушена:
 - а) збільшенням доходу на умовах незмінності грошової бази;
 - б) збільшенням грошової бази за незмінності доходу;
 - в) збільшенням доходу на умовах підтримання процентної ставки на стабільному рівні.
14. Спираючись на рівняння Фішера, поясніть відмінність між реальною та номінальною процентними ставками.
15. Хто здійснює грошово-кредитну політику в Україні?
16. Які функції мають виконувати банківські установи? Які є недоліки банківської системи в Україні? До яких втрат це призводить?

Тема 8. Ринок праці. Безробіття та політика зайнятості. Інфляція

Методичні рекомендації до вивчення теми

У процесі вивчення цієї теми необхідно звернути увагу на такі питання. Ринок праці. Зайнятість і безробіття. Державне регулювання зайнятості. Інфляція: сутність, причини, основні види. Макроекономічна політика у відкритій економіці. Валютний ринок і валютний курс. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання 8.1

В економіці умовної країни зайнято 8 млн осіб. Кількість безробітних становить 1,1 млн осіб. Через певний час із загальної чисельності зайнятих громадян 100 тис. осіб втратили роботу, а 0,5 млн осіб припинили пошук роботи.

Необхідно визначити за вказаних умов чисельність зайнятих (працюючих), кількість безробітних та рівень безробіття в умовній країні.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід скористатися формулою щодо визначення рівня безробіття:

$$u = U / L \times 100 \%, \text{ або } U / (E + U) \times 100, \quad (18)$$

де u – рівень безробіття;

U – кількість безробітних;

E – кількість зайнятих;

L – робоча сила.

Розв'язання

Спершу слід визначити кількість зайнятості. Для цього слід від кількості зайнятих у країні відняти тих, хто втратив роботу:

$$8 - 0,1 = 7,9 \text{ млн осіб.}$$

Далі розрахувати чисельність безробітних. Для цього до кількості безробітних додати тих, хто втратить роботу:

$$1,1 + 0,1 = 1,2 \text{ млн осіб.}$$

Також слід розрахувати чисельність робочої сили: $7,9 + 1,2 = 9,1$ млн осіб.

Рівень безробіття розрахувати за допомогою формули (18):

$$(1,2 / 9,1) \times 100 \% = 13,2 \%.$$

Завдання 8.2

Рівень фактичного безробіття становить 14 %, а природного – 7 %. Фактичний ВВП дорівнює 200 млрд грн.

Необхідно визначити за вказаних умов втрати ВВП від циклічного безробіття.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід застосувати закон Оукена: якщо фактичний рівень безробіття є вищим природного на 1 %, то фактичний обсяг виробництва буде меншим від потенційного на β % (ВВП-розрив).

$$\frac{Y - Y^*}{Y^*} = -\beta \times (u_{\text{факт}} - u^*), \quad (19)$$

де Y , Y^* – фактичний і потенційний ВВП;

β – емпіричний коефіцієнт чутливості ВВП до динаміки циклічного безробіття ($\beta = 2,5$);

$u_{\text{факт}}$ – рівень фактичного безробіття;

u^* – рівень природного безробіття.

Розв'язання

Слід застосувати закон Оукена та підставити у формулу всі відомі дані.

Обчислити відсоток відставання фактичного ВВП від потенційного:

$$(u_{\text{факт}} - u^*) \times 2,5 = (14 - 7) \times 2,5 = 17,5 \%$$

Обчислити ВВП потенційний:

$$Y^* = 100 \%$$

$$Y = 100 \% - 17,5 \% = 82,5 \%$$

Таким чином, пропорція має вигляд:

$$200 \text{ млрд грн} - 82,5 \%$$

$$Y^* - 100 \%$$

$$Y^* = 200 \text{ млрд грн} / 82,5 \% \times 100 \% = 242,4 \text{ млрд грн.}$$

Втрати від циклічного безробіття становлять:

$$Y^* - Y = 242,4 - 200 = 42,4 \text{ млрд грн.}$$

Завдання 8.3

Номінальний дохід збільшився на 8 %, а рівень цін у цей же час зріс на 9 %. Необхідно визначити, як та на скільки змінився реальний дохід.

Розв'язання

Зміну реального доходу можна визначити через різницю між номінальним доходом та інфляцією:

$$\Delta r = \Delta n - \Delta i = 6 - 7 = -1 \%$$

Реальний дохід зменшиться приблизно на 1 %.

Завдання 8.4

Обчисліть темп інфляції для поточного року за умови таких даних: у минулому році номінальний ВВП склав 180 млрд грн, реальний ВВП – 149 млрд грн; у поточному році передбачається отримати номінальний ВВП 230 млрд грн за умови індексу цін ВВП 130 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід застосувати формулу індексу цін ВВП:

$$I_p = \frac{\text{ВВП}_n}{\text{ВВП}_p} \times 100, \quad (20)$$

де I_p – індекс цін ВВП;

ВВП_n – номінальний ВВП, млрд грн;

ВВП_p – реальний ВВП, млрд грн.

А темпи інфляції розраховують за допомогою такої формули:

$$I_{\text{інф}} = \frac{I_p - I_{p(t-1)}}{I_{p(t-1)}} \times 100 \quad (21)$$

де $I_{\text{інф}}$ – індекс інфляції;

I_p – індекс цін ВВП у поточному році;

$I_{p(t-1)}$ – індекс цін ВВП у минулому році.

Розв'язання

Варто скористатися формулами (20) та (21). Тож індекс цін ВВП розрахувати за формулою (20):

$$I_p = 180 / 149 \times 100 \% = 120,8 \%$$

Далі визначити темпи інфляції в поточному році за допомогою формули (21):

$$I_{\text{інф}} = (130 - 120,8) / 120,8 \times 100 \% = 7,62 \%$$

Завдання 8.5

Економіку умовної країни характеризують такими показниками (млрд грош. од.): дохід – 184; інвестиції – 70; Споживчі витрати – 85; державні витрати – 32.

Необхідно здійснити розрахунок національних заощаджень та сальдо рахунку руху капіталу та фінансових операцій платіжного балансу.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для вирішення завдання слід застосувати формулу національних заощаджень:

$$S_n = Y - C - G, \quad (22)$$

де S_n – національні заощадження;

Y – дохід;
C – споживчі витрати;
G – державні витрати.

Розв'язання

Використовуючи формулу (22), визначити розмір національних заощаджень:

$$S_n = 184 - 85 - 32 = 67 \text{ млрд грош. од.}$$

Далі розрахувати сальдо рахунку руху капіталу і фінансових операцій:

$$I - S_n = 70 - 67 = 3 > 0. \text{ Профіцит рахунку.}$$

Отже, національні заощадження умовної країни складають 67 млрд грош. од. Сальдо рахунку капіталу і фінансових операцій платіжного балансу має профіцит і становить 3 млрд грош. од.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 8.6

Чисельність населення країни становить 100 млн осіб. Частка робочої сили у населенні дорівнює 65 %. Один зайнятий створює за рік продукції на 40 тис. грн. Фактичний ВВП країни становить 848 млрд грн. Природна норма безробіття – 7 %. Визначте рівень безробіття і ВВП-розрив.

Завдання 8.7

Рівень фактичного безробіття 13 %, природного – 7 %. Фактичний ВВП становить 130 млрд грош. од. Обчислити втрати ВВП від циклічного безробіття або втрати ВВП від недовикористання виробничих можливостей країни.

Завдання 8.8

В економіці умовної країни зайнято 40 млн осіб. Кількість безробітних становить 8 млн осіб. Через певний час із загальної чисельності зайнятих громадян 700 тис. осіб втратили роботу, а 1,5 млн осіб припинили пошук роботи.

Необхідно визначити за вказаних умов чисельність зайнятих (працюючих), кількість безробітних та рівень безробіття в умовній країні.

Завдання 8.9

Робоча сила становить 30 млн осіб. Рівень безробіття – 5 %. Необхідно визначити кількість безробітних в умовній країні.

Завдання 8.10

Номінальний дохід збільшився на 10 %, а рівень цін у цей же час зріс на 12 %. Необхідно визначити, як та на скільки змінився реальний дохід.

Завдання 8.11

Обчислити темп інфляції поточного року для економіки умовної країни за умови таких даних: у минулому році номінальний ВВП країни склав 200 млрд грн, реальний ВВП – 169 млрд грн; у поточному році передбачено отримати номінальний ВВП 210 млрд грн за умови індексу цін ВВП 132 %.

Завдання 8.12

Економіку умовної країни характеризують такі показники (млрд грош. од.): дохід – 200; інвестиції – 98; споживчі витрати – 113; державні витрати – 55.

Необхідно здійснити розрахунок національних заощаджень та сальдо рахунку руху капіталу та фінансових операцій платіжного балансу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Крива Філіпса у короткостроковому та довгостроковому періодах: математична та графічна інтерпретація.
2. Безробіття як форма макроекономічної нестабільності.
3. Тенденції розвитку світового ринку праці (ринків праці окремих держав).
4. Моделі ринку праці (на прикладі окремих країн).
5. Міграція робочої сили та ринок праці.
6. Проблеми розвитку людського капіталу.
7. Інфляція у системі забезпечення макроекономічної стабільності.
8. Інфляційні очікування в економічних системах.
9. Антиінфляційні політики різних країн.
10. Інфляційні процеси в Україні.
11. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП: функція споживання у відкритій змішаній економіці; складний мультиплікатор витрат; чинники впливу на чистий експорт та зв'язок з валютним курсом.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Прокоментуйте сутність та інформаційну роль таких показників, що характеризують стан ринку праці: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі.
2. Яке безробіття вважають природним і чим воно відрізняється від фактичного безробіття?
3. Порівняйте неокласичну та кейнсіанську функції попиту на працю.
4. Чим відрізняється кейнсіанська функція пропозиції праці від неокласичної?
5. Зробіть порівняльний аналіз неокласичного та кейнсіанського механізмів урівноваження ринку праці.
6. Від яких чинників залежить природний рівень безробіття?
7. Які чинники викликають циклічне безробіття?
8. Як ви розумієте розрив ВВП в умовах безробіття згідно із законом Оукена?
9. У чому суть інфляції?
10. Які є методи вимірювання інфляції?
11. Які є види інфляції?
12. Економічні чинники інфляції.
13. Які є наслідки інфляції?
14. Інфляція та безробіття.
15. Характеристика кривої Філіпса у короткостроковому та довгостроковому періодах.
16. У чому різниця між темпом інфляції та рівнем інфляції?
17. У чому полягає зміст антиінфляційної політики держави?
18. У чому зміст антиінфляційної стратегії?
19. У чому полягає сутність міжнародних економічних відносин?
20. Назвіть об'єкти та суб'єкти міжнародних економічних відносин.
21. Назвіть складові міжнародних економічних відносин.
22. Назвіть критерії, за якими ООН розподіляє країни на групи.
23. Охарактеризуйте показники міжнародної торгівлі.
24. Охарактеризуйте структуру міжнародної торгівлі.
25. Які є позитивні сторони міграції?
26. Назвіть негативні наслідки міграції. Назвіть види міжнародного кредиту.
27. Які етапи еволюції пройшла світова валютна система?
28. Назвіть розділи платіжного балансу.

Рекомендована література

1. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін. ; за заг. ред. Л. С. Шевченко. – 2-ге вид. – Харків : Право, 2019. – 268 с.
2. Економічна теорія : навч. посіб. у 2 ч. / Н. Г. Ушакова, О. А. Кулініч, Л. М. Зарецька. Частина II. – Харків : Монограф, 2018. – 219 с.
3. Економічна теорія : підручник / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, Т. А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В. Д. Лагутіна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
4. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макро-економіка : навч. посіб. / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко та ін. – 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Видавничий центр "Кафедра", 2016. – 220 с.
5. Макроекономіка: базовий курс : навч. посіб. / І. Й. Малий, І. Ф. Радіонова, Т. Ф. Куценко та ін. – Київ : КНЕУ, 2016. – 246 с.
6. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум / О. М. Кібік, Є. В. Редіна, Ю. В. Хаймінова та ін. – Одеса, 2020. – 76 с.
7. Макроекономіка : методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко, Н. І. Шифріна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 67 с.
8. Макро- і мікроекономіка : методичні рекомендації до практичних робіт для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. М. А. Мащенко, О. О. Пономаренко, Н. О. Степаненко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 58 с.
9. Мартин О. М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина I : навчальний посібник / О. М. Мартин. – Львів : ЛДУ БЖД, 2021. – 271 с.
10. Основи економічної науки : навч. посіб. для студентів, які здобувають перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко та ін. – 2-ге вид. допов. і перероб. – Київ : Видавничий центр "Кафедра", 2017. – 212 с.

Зміст

Вступ	3
Плани практичних (семінарських) занять	5
Завдання за темами навчальної дисципліни	6
Змістовий модуль 1. Основні проблеми мікроекономіки	6
Тема 1. Корисність економічного блага. Економічний вибір.	
Аналіз поведінки споживача	6
Тема 2. Закони попиту та пропозиції у ринковій економіці	10
Тема 3. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна	
модель підприємства. Витрати виробництва і прибуток	14
Тема 4. Теорія ринкових структур	18
Змістовий модуль 2. Основні проблеми макроекономіки	22
Тема 5. Предмет, метод та основні проблеми	
макроекономіки. Макроекономічні показники в системі	
національних рахунків	22
Тема 6. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.	
Споживання, заощадження та інвестиції	27
Тема 7. Держава в макроекономіці: фіскальна, монетарна	
політика держави, політика економічного зростання	33
Тема 8. Ринок праці. Безробіття та політика зайнятості.	
Інфляція	39
Рекомендована література	46

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МАКРО- І МІКРОЕКОНОМІКА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
освітньої програми "Публічне управління"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Бріль Михайло Сергійович**
Єрмоленко Оксана Олександрівна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 142 ЕВ. Обсяг 48 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*